

25 NOV. 1975

l.k.

1974/12012/0300-7.

Under dags dato har man tilskrevet lrs. Carl Madsen, Enghave Plads 20, 1670 København V, således:

"I en gennem folketingets ombudsmand modtaget skrivelse af 28. november 1974 med bilag har De som advokat for Bjarne Andersen, Lasse Larsen og Henry Rossele rejst spørgsmål om, hvorvidt Kai Laurson, der i perioden 1962-70 var formand for Torslunde-Ishøj sogneråds tekniske udvalg og 1970-74 kommunens borgmester har været taget sine offentlige hverv uden hensyntagen til private interesser, når han samtidig var direktør for og medindehaver af et selskab, der var underleverandør til det af kommunen normalt anvendte entreprenørfirma Grunnet & Svendsen. Blandt de medfulgte bilag er en rapport "Kloakerør og klassekamp", udarbejdet af Deres klienter og udgivet i februar 1974 af Socialistisk Oplysningsforbund i Torslunde-Ishøj.

Det fremgår af sagen, at P.H. Værkstedsudstyr og Bygningsartikler I/S omkring 1968 blev overtaget af Kai Laurson, civilingeniør Jens Martin Svendsen og civilingeniør Helge Vedskjær, samt at Kai Laurson blev ansat som selskabets direktør. Endvidere er det oplyst, at interesseentekabet den 16. juni 1971 blev overdraget til Hemarka A/S, der den 16. juni 1971 var stiftet af de 3 interessenter.

Det er oplyst, at Hemarka A/S, hvis formål ifølge vedtagterne er salg, fabrikation og udlejning af artikler for entreprenører, værktøj og bygningeartikler samt andet efter bestyrelsens skøn i forbindelse hermed naturlig stående virksomhed, siden selskabets stiftelse har været leverandør til Grunnet & Svendsen A/S, og at selskabets samlede omsætning i 1972 udgjorde ca. 3,8 mill.kr.

Det er endvidere oplyst, at civilingeniørerne Jens Svendsen og Helge Vedskjær er medejere, bestyrelsesmedlemmer og direktører i Grunnet & Svendsen A/S, der i perioden 1968-73 har udført den væsentligste andel af Torslunde-Ishøj kommunes

anlægsarbejder, der er opgjort til ca. 12½ mill.kr. Kommunens overdragelse af arbejder til entreprenørfirmaet er sket på grundlag af licitation eller underhåndstilbud.

Indenrigsministeriet har i anledning af Deres skrivelse brevvekslet med Torslunde-Ishøj kommunalbestyrelse, der i skrivelse af 25. juni 1976 blandt andet har udtalt:

"Kommunens anlægsarbejder startede i foråret 1966, og ved en indbudt licitation den 1. marts 1966, hvor 7 større entreprenørfirmaer var anmodet om at afgive tilbud på det første kloakeringsarbejde, indkom følgende tilbud .....

Dette arbejde blev overdraget det lavestbydende firma: Grunnet & Evensen A/S.

Ved et underhåndstilbud af 30. marts 1966 blev arbejdet med byggeordningen af industrisrødet overdraget firmaet som lavestbydende med et bud på 1.471.996,00 kr. exclusive moms.

Firmaet blev - ligeledes ved underhåndstilbud - billigst med tilbud af 9. februar 1967 for udførelse af en del af Ishøj Stationsvej og Vildtbanevej på 1.980.874,00 kr. exclusive moms.

På grundlag af de i konkurrence afgivne tilbud er der sket overdragelse af tilsvarende arbejder på de vilkår, at de blev udført som regningsarbejde til de ved sidet afholdte licitation afgivne enhedspriser med delvise tillæg af de sidens licitationen og arbejdets udførelse konstaterede prisstigninger. Således blev kloakeringen af strandkvarteret i 1968-69 (området øst for Ishøj Strandvej), hvor der allerede var bygget godt 350 parcelhuse og ca. 100 sommerhuse, udført som regningsarbejde, men kloakbidraget for dette område 3,92 kr. pr. m² viser med al tydelighed, at det var en særdeles fornuftig disposition.

Næsten halvdelen af de arbejder, som firmaet har udført for kommunen siden marts 1966, har været kloakeringsarbejder. Landvæsenkommissionen har gennemgået regnskaberne og afsagt regnskabskendelser for alle disse arbejder. Af bilag 2 fremgår nogle typiske kloakbidrag, og der er

til sammenligning anført kloakbidrag fra 7 nabokommuner. Det ses heraf tydeligt, at bidragene for vor kommune er yderst rimelige (lavere).

Tilvarende opgørelser og underregninger vedrørende vandledninger, jfr. bilag 3, viser på samme måde, at bidragene hertil også er lave ved sammenligning.

Ved gennemgang af entreprenørbudgifterne til anlæg af færdeløse veje, jfr. bilag 4, viser det sig ligeledes, at disse ganske svarer til kommunens kalkulationsgrundlag .....

Kommunalbestyrelsen har i forbindelse hermed anført, at Grønnet & Svendsen A/S kun i 2 licitationer ikke var billigst, og at Grønnet & Svendsen A/S i den ene af disse licitationer var næstbilligst og ville have fået det pågældende arbejde overdraget, hvis det laveste tilbud havde været korrekt beregnet.

Kommunalbestyrelsen har endvidere anført, at Kai Laursens forbindelse med F.M. Værketedsudstyr og Bygningsartikler I/S og senere Hømråbe A/S var offentligt kendt, ligesom det var kendt, at Grønnet & Svendsen A/S modtog en del af sine underleverancer fra Hømråbe A/S. Det er i denne forbindelse anført, at Kai Laursen i 1968 orienterede det daværende sognevåd om sin forbindelse med F.M. Værketedsudstyr og Bygningsartikler I/S, og at spørgsmålet om eventuel inhabilitet blev rejst af Kai Laursen og nøje drøftet i forbindelse med forhandlingerne i sarte 1970 om den nyvalgte kommunalbestyrelses konstituering pr. 1. april 1970.

Kommunalbestyrelsen har for så vidt angår beslutningsprocessen for udbydelse af kommunens anlægsarbejder i licitation og i regning udtalt, at grundlaget for beslutningsprocessen i økonomiudvalg og kommunalbestyrelse blev tilvejebragt af kommunens tekniske forvaltning og af teknisk udvalg, hvor Kai Laursen ikke var medlem, således at der også i denne relation var indbygget garantier for et sagligt fornuftigt beslutningsgrundlag.

I skrivelse af 27. juli 1975 har Beres Klient Lasse Larsen kommenteret kommunalbestyrelsens udtalelse og anført, at Kai Laurson var formand for teknisk udvalg på det tidspunkt, hvor kommunalbestyrelsen iværksatte de store grundædningsarbejder, og efter 1970 formand for kommunalbestyrelsens økonomiudvalg.

I denne anledning skal indenrigsministeriet udtale: Efter bestemmelsen i § 10, stk. 1, i lov nr. 723 af 31. maj 1966 om kommunernes styrelse, der trådte i kraft den 1. april 1970, og efter bestemmelsen i § 17, stk. 2, i normalstyrelsesvedtægten for primærkommuner, må et udvalgsmøde ikke mod betaling yde nogen præstation til den gren af kommunens forvaltning, der forestås af vedsættende udvalg, uden efter forudgået offentlig licitation eller, hvor forholdene særlig taler derfor, i henhold til kommunalbestyrelsens vedtagelse. Bestemmelsen er udtryk for en almindelig retsgrundtætning, der tidligere alene var indeholdt i kommunernes styrelsesvedtægter. I indenrigsministeriets cirkulære nr. 72 af 11. april 1959 om normalvedtægt for sognekommunernes styrelse, der efter det oplyste var vedtaget i ændret skikkelse af Forslunde-Ishøj sogneråd som vedtægt for styrelsen af de kommunale enliggænder i Forslunde-Ishøj sognekommune, var der således i vedtægtens § 11, stk. 11, optaget en tilsvarende bestemmelse.

Det er i indenrigsministeriets cirkulære nr. 129 af 27. juni 1966 om normalvedtægt og normalforretningsorden for primærkommunerne udtalt, at bestemmelsen i § 17, stk. 2, i normalvedtægten for primærkommuner, jfr. § 10, stk. 1, i styrelsesloven, alene indeholder minimumskrav, og at der derfor i kommunernes styrelsesvedtægter vil kunne optages bestemmelser, hvorefter der stilles strengere krav til de former, hvorunder kommunalbestyrelsesmedlemmer kan indgå aftaler med kommunen.

De af F.M. Værkstedsudstyr og Bygningsartikler I/S udførte leverancer, hvis omfang og karakter ikke er oplyst i sagen, er ikke direkte omfattet af den nævnte be-

bestemmelser i § 12, stk. 12, i den sognekommunale styrelsesvedtægt, idet leverancerne ikke blev præsteret direkte til kommunen, men til Grønnet & Svendsen A/S. Den opstod altså, at Kai Laurson var direktør for og ejer af F. B. Værktøjsindustri og Bygningsartikler I/S sammen med Jens Svendsen og Helge Vadskov, der tillige var selskabsmedejere af Grønnet & Svendsen A/S, kunne imidlertid efter indenrigsministeriets opfattelse have dannet tilstrækkeligt grundlag for forslagsarbejdet og sogneråd for overvejelser om, hvorvidt der i kommunens styrelsesvedtægt burde fastsættes særlige grænser for udvalgsmedlemmers adgang til uden offentlig licitation eller sognerådets vedtagelse i det enkelte tilfælde at stå i direkte eller indirekte forretningsforbindelse med kommunen, eller hvorvidt der uden formel ændring af bestemmelsen i styrelsesvedtægten burde afholdes licitation vedrørende alle arbejder, hvori Grønnet & Svendsen A/S kunne tænkes interesseret.

Under hensyn til, at den ovennævnte retsgrundsatning om udvalgsmedlemmers adgang til at yde leverancer til den kommunale forvaltning ikke på det pågældende tidspunkt var optaget i de kommunale styrelseslove, og at der ikke i sagen er oplyst tilfælde, hvor overdragelsen af et arbejde til Grønnet & Svendsen A/S er sket på uforevarligt eller utilstrækkeligt grundlag, har indenrigsministeriet dog ikke fundet grundlag for kritik af sognerådet i det omhandlede spørgsmål.

Det tilføjes, at den ovennævnte retsgrundsatning, jfr. de bestemmelser i styrelseslovens § 29, stk. 1, alene fastsætter, under hvilke betingelser et udvalgsmedlem kan påtage sig arbejde for eller leverancer til den gren af kommunens forvaltning, der foreslås af vedkommende udvalg. Bestemmelsen tager derimod ikke stilling til spørgsmålet om virksomheden af et kommunalbestyrelsesmedlems indgåelse af kontrakter med kommunen eller et medlemms tilknytning til et firma, med hvem kommunen indgår kontrakter, i relation til den pågældendes virke i kommunalbestyrelsen og dennes udvalg, herunder hvorvidt de indgåede kontrakter afskærer den pågældende fra medlemsskab af visse udvalg.

Det er på dette punkt indenrigsministeriets opfattelse, at Kai Laursen har været afskåret fra at deltage i sognerådets og teknisk udvalg behandling og afgørelse af sager vedrørende overdragelse af arbejder til Grunnet & Svendsen A/S og vedrørende sådanne arbejders udførelse i tiden efter overtagelsen af P.H. Værkstedaudstyr og Bygningsartikler. På nuværende tidspunkt og på grundlag af de foreliggende oplysninger ser indenrigsministeriet sig derimod ikke i stand til at udtale sig om, hvorvidt Kai Laursen i samme periode har været udelukket fra medlemskab af sognerådets tekniske udvalg. Det bemærkes herved, at spørgsmålet om kommunalbestyrelsesmedlemmers valgbarhed til udvalg i det omhandlede tidsrum gav anledning til betydelig tvivl, og at det er oplyst, at Kai Laursen havde gjort sognerådet bekendt med sin tilknytning til Grunnet & Svendsen A/S og herunder rejst spørgsmål om sin habilitet, uden at sognerådet havde fundet ham udelukket fra medlemskab.

For så vidt angår perioden 1970-74, hvor Kai Laursen var kommunens borgmester, skal man udtale, at der ikke i den kommunale styrelseslov er indeholdt bestemmelser om borgmesterens forretningsforbindelse med kommunen, men at der efter indenrigsministeriets opfattelse må gælde tilsvarende begrænsninger som for udvalgsmedlemmer, jfr. princippet i styrelseslovens § 29, stk. 1. Herudover bevirker den omstændighed, at borgmesteren i medfør af styrelseslovens § 31 er daglig leder af kommunens administration, at der bl.a. påhviler ham et selvstændigt ansvar for tilrettelæggelsen af de kontrolopgaver, som administrationens medarbejdere skal varetage ved leverancer og præstationer over for kommunen. Uanset, at de af P.H. Værkstedaudstyr og Bygningsartikler I/S og senere Bemærke A/S præsterede leverancer ikke er ydet direkte til Torslunde-Lohøj kommune, må det give anledning til betænkelighed, at Kai Laursen samtidig med den omhandlede tilknytning til Grunnet & Svendsen A/S, som borgmester har haft et ansvar for tilrettelæggelsen og gennemførelsen af den kommunale forvaltnings

kontrol med Grunnet & Svendsen A/S i det omfang, hvori selskabet efter den 1. april 1970 har udført anlægsarbejder for Ishøj kommune."

Hvilket herved meddeles tilsynsrådets skrivelse af 17. oktober 1974 (j.nr. TKA 1973-089-99-56).

P.M.V.

E.B.

// Egon Jensen

//

2-5)

Emil le Maire

1. hr. lrs. Carl Madsen.
2. hr. Lasse Larsen, St. Kannikestræde 2, 1169 Kbhvn.K.
not.
3. Folketingets ombudsmand. not.u.hv.t. Deres j.nr. 1974-1561
4. Ishøj km.best. not.
5. Tilsynsr.f.Kbhvns amt. not. u.hv.t. tilsynsr. skr. af
17.10.1974 (j.nr. TKA 1973-089-99-56).

Tilsynsrådet for Københavns amt.